No. 5 Donderdag 30 Januari 1908 8ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG".

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f1.50 tot f. — 'sjaars, (voor Indië en het buitenland minstens f2.50).

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

Inhoud van dit nummer.

MEDEDEELINGEN.

I. Van de Redactie-Commissie.

Onze medewerker, die reeds sinds jaren getrouw onze opgave van „Inhoud van Tijdschriften" verzorgt, zal zich thans belasten met de uitbreiding dezer zoo nuttige rubriek van ons orgaan, tot een „Oost- en West-Indische Literatuur-Overzicht", waarmede in dit nummer een aanvang gemaakt wordt.

Wij meenen, dat het den lezers aangenaam zal zijn, hier een meer uitvoerige opsomming te vinden van het vele, dat in allerlei richtingen op koloniaal gebied licht ziet. Wij bepalen ons daarbij tot eene bloote aankondiging, zonder kritiek uit te oefenen.

* * *

De secretaris van het perskantoor van het Alg. Ned. Verbond, verzoekt ons opname der volgende mededeeling:

Studie aan Nederlandsche Hoogescholen en Rijks-Inrichtingen van Onderwijs.

Aan degenen die inlichtingen wenschen, betreffende de studie aan de volgende Nederlandsche Hoogescholen en Rijks-inrichtingen van onderwijs, werden deze kosteloos verstrekt door de volgende commissie voor inlichtingen, samengesteld door de Studenten-Afdeelingen van het Algemeen Verbond:

Voor Rijks-Universiteit te Leiden en voor Algemeene inlichtingen: A. Welcker, Morschweg 24, Leiden;

Voor de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam: J. R. Kollewijn, Ruischstraat 10, Amsterdam.

Voor de Vrije Universiteit te Amsterdam: D. Rumpff, Keizersgracht 162, Amsterdam.

Voor de Rijks Universiteit te Utrecht: J. Baart de la Faille, Mariaplaats 16, Utrecht.

Voor de Rijks Universiteit te Groningen: A. C. J. A. Greebe, Joz. Israëlsstraat 95a.

Voor de technische Hoogeschool te Delft: W. M. Roessingh van Iterson, Koornmarkt 65, Delft.

Voor de Rijks Veeartsenijschool te Utrecht: De Secretaris van het Veterinair Stud. Corps „Absyrtus", adres, Rijks Veeartsenijschool te Utrecht.

Voor de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool en de Rijkslandbouwschool te Wageningen: (voorloopig) A. Welcker, Morschweg 24, Leiden.

Voordracht over Suriname.

De voordracht over Suriname, door den heer T. Almerood, j.l. Maandagavond voor de Afdeeling 's-Gravenhage, in de gezellige bovenzaal van het Zuid-Hollandsche Koffiehuis gehouden, was niet zoo druk bezocht, als zij verdiende. Spreker, oud-officier te Amsterdam, die met voldoening zeven jaren in die kolonie doorbracht, vertelde op onderhoudende wijze van alles, wat hij daar gezien en opgemerkt had, het een en ander met duidelijke lichtbeelden toelichtend.

Wij zullen hier niet in bijzonderheden daaromtrent treden, daar wij verwachten, dat de heer Almerood zijn voordracht ook voor de andere afdeelingen onzer Vereen., zal houden. De Haagsche leden, die, thans met of buiten hun wil, verzuimde naar hem te gaan luisteren, kunnen wellicht een anderen keer hun schade inhalen.

Het Indische kind en zijne Karaktervorming.*

Gaarne voldoen wij aan het verzoek van eenige leden van „Oost en West", trouwe lezers van Het Kol. Weekbl., om door middel van ons orgaan, aan het belangrijke artikel van Dr. J. H. F. Kohlbrugge, onder bovenstaanden titel, onlangs in „De Vragen des Tijds" verschenen en door vele Indische bladen, o. a. in het door den begaafden Maleiër, Dja Endar Moeda, geredigeerde Sum. Nieuwsbl. in extenso overgenomen, ook in den door ons bereikten kring meerdere bekendheid te geven door er het een en ander uit aan te halen.

*) Van dr. J. H. F. Kohlbrugge in de Vragen des Tijds van Mei.

De schrijver begint met te zeggen:

„Toen ik vijf jaren geleden het plan vormde naar „de Oost" te gaan, zeide mij een oud-Indisch gast, wien ik om raad vroeg: „Ga gerust, maar bedenk, dat ge uw geheele geslacht naar Indië brengt." Hij wilde daarmede zeggen, dat in Indië geboren kinderen steeds weder daarheen terug willen.

Kwam heden iemand mij raadplegen, ik zoude bovenstaand gezegde aanvullen met de woorden: „Bedenk, dat de kans zeer groot is, dat uw geslacht er te gronde gaat."

Nu hoor ik al roepen „welk een paradox!"

„Zie hier dan hoe ik mijn paradox bedoel. Niemand sterft, die een nageslacht nalaat dat hem gelijk is. Een geslacht kan uitsterven of door al gebrek aan kroost of doordien de nakomelingen niet meer gerekend kunnen worden tot het ras van den stamvader.

Nu is het een vaststaand en alom bekend feit, dat de kinderen van den man, die naar Indië trok, al heeft hij de middelen om zijne kinderen naar Europa te zenden, bijna allen naar Indië terugkeeren.

Daarvoor bestaan verschillende redenen, ik zal er enkele noemen. De strijd om het bestaan is in Indië minder zwaar dan Europa. Een zoon vindt daar gemakkelijker een goed bezoldigde betrekking. De meisjes, al hebben zij geen fortuin, komen gemakkelijker tot een huwelijk. De vader kent de Indische toestanden door en door de Europeesche ook al keerde hij op gevorderden leeftijd als gepensioneerde terug, minder, in Indië heeft hij vele relatiën, in Europa minder, het valt hem dus gemakkelijker zijn zoon in een Indische carrière in te leden dan in eene Europeesche. Ten slotte blijven in de zich ontwikkelende kinderen de heerlijke herinneringen der onbezorgde jeugd voortleven en die zijn aan Indische toestanden verbonden en zij trekken hen met macht daarheen terug.

Nu waren reeds deze kinderen door hunne opvoeding gedurende de eerste levensjaren in Indië, (dus niet door de geboorte daar) geen zuivere Europeanen meer, hunne afstammelingen zullen het dan nog minder zijn, zij metamorphoseeren, zij het langzaam, zoo toch zeker, in Indos en eindelijk in Javanen."

Deze laatste meening des schrijvers, kunnen wij, zooals trouwens met meerdere punten van zijn betoog het geval is, niet geheel deelen. O. i. zal er altijd een onmiskenbaar verschil blijven tusschen de afstammelingen van Indo's en die van zuivere Javaan.

Wat wij wèl met hem eens zijn, is zijne opvatting hetgeen wij kortheidshalve zullen noemen, de baboe-opvoeding van het Europeesche kind in Indië:

„Een Duitsch spreekwoord zegt: „Pfarrers Kinder und Muller's Vieh, wie selten doch geraten die". Waarom is het mislukken van dominee's kinderen een zoo algemeen verschijnsel

dat het aanleiding kon geven tot deze spreekwijze? De predikant, althans de dorpspredikant, is de eerste in zijn omgeving, daarom worden zijne kinderen door iedereen ontzien, aangehaald, en dus verwend; men verdraagt van hen nee! wat brutaliteiten en kwajongensstreken. De kinderen raken hierdoor er aan gewoon aan elke luim te voldoen, zij leeren zich niet beheerschen, noch zich schikken naar anderen. Welnu, elk Europeesch kind in Indië is in dien zin een dominee's kind, hoe gering ook de positie van den vader zij, steeds ziet het kind om zich heen een dienstpersoneel, een Inlandsche bevolking, steeds bereid van het banke kind alles te verdragen. Het kind leert vroeger bevelen, dan gehoorzamen, dat een Europeesch kind de Inlandsche bedienden slaat, als deze niet direct zijn wenschen vervullen is een zeer gewoon verschijnsel. Nog merkwaardiger is, dat de baboes dit wel aangenaam vinden, zooals er eene met een gezicht stralend van genoegen kwam vertellen: „De kleine jongen heeft baboe geslagen". Maar het bederven begint reeds lang vóór het kind slaan kan, het begint reeds bij den zuigeling, die steeds, zoo hij huilt, uit zijn bedje genomen en rond gedragen wordt. Het blijft voortgaan als het kind begint te eten; wil het dan zijn voedsel niet achter elkaar opeten, dan loopt de baboe hem met het bord achterna en, terwijl het speelt, tracht ze hem telkens een lepeltje naar binnen te werken 2). Als er meer kleine kinderen zijn, die elk hun baboe hebben, dan geeft dit wel eens aanleiding tot zeer grappige tooneelen.

Het geduld der baboe is onuitputtelijk, steeds is zij bereid elke luim van het kind te verdragen. Aardig beschreef dit de heer van Geuns: „In een Westersch land zal een kindermeid, wanneer haar pupillen een zekeren leeftijd hebben bereikt tot Annetje of Franswatje zeggen: „zoek jij dit of dat zelf maar". Zij zal er voor bedanken haar beschermelingen de boeken of het trommeltje met het „twaalf uurtje" na te dragen. Zij helpt hen slechts zoover dit noodig is. Maar baboe is synoniem met volkomen gedienstigheid. Zij reikt de helpende hand ook daar, waar die best gemist kan worden. Zij maakt voor haar pupillen het bezit van handen overbodig; ten deele zelfs denkt zij voor hen. Het gevolg hiervan is, dat de kleine kleuters gewoon worden zich op anderen te verlaten. Zij zijn slordig op hunne kleeren en op hun schoolboeken. Zij vinden inspanning iets ongewoons. Zij stellen zich het leven voor als een rivier, waarop zij door anderen zullen worden voortgeroeid.3)"

Zoo ontwikkelt zich in het kind noch gehoorzaamheid, noch zelfbedwang."

Waar Dr. Kohlbrugge, echter verderop de klimaat-invloeden niet alleen op het Europeesch kind in Indië, maar ook op den Inlander, besprekende, zegt:

„Ongeschikt voor eene sterke uiting van den wil, heeft hij van den wil, heeft hij van krachtig handelen, van den lust tot een zelfstandig pogen afgezien: hij phantaseert en droomt, zonder ook een sterke overtuiging of een krachtigen wil te bezitten. Hysterisch, grillig, dikwijls zwaarmoedig, verteert hij slecht en lijdt meestal aan verstopping. Hij laat zich door de menschen, tegen wie hij zich niet weet te verzetten, en door de zaken, die hij niet verstaat, te beheerschen, door het leven slepen."

„Ik geloof, dat wij er rekening mee moeten houden, dat de geschiedenis leert, dat de tropische volkeren, behalve op het gebied van kunst of van oorlog voeren, nimmer groote mannen hebben voortgebracht, dat alle vooruitgang in wetenschap en kennis, die slechts door groote inspanning verkregen kan worden, aan die volkeren te danken is, die in gematigde streken leven. Het is geen toeval, dat de bewoners der tropen laksch, indolent zijn, ik zie hierin eene aanpassing aan het klimaat noodzakelijk, om te blijven bestaan."

Daar kunnen wij niet nalaten optemerken, dat de Oosterlingen het toch in de beoefening der abstracte wetenschappen, in godsdienst, wijsbegeerte, sterrekunde, enz., zeker het verst van alle volkeren hebben gebracht, juist omdat zij tot buitengewoon groote inspanning van geest en gemoed in staat zijn. Laat ons maar eens aan de fakirs denken!

Schrijver ziet de toestanden in Indië al heel donker in, kleurt alles bedroevend zwart, zonder middelen tot verbetering aan te geven. Van onderwijs verwacht hij geen heil, hij verkondigt de zeker door niemand weersproken waarheid: »dat het dwaasheid is te meenen, dat schoolopvoeding van den Javaan, een Europeaan zou kunnen maken", doch hij vervolgt:

„Maar is het niet alleen eene dwaasheid dit van den Javaan te verwachten, het is evenzeer dwaas te meenen, dat men onzen Indo zou kunnen veranderen door schoolopvoeding. Men wil het pauperisme tegengaan (zie het rapport der paupercommissie), door voorbereidend onderwijs, door praatscholen, fröbelscholen en dergelijke, om het kind zoo spoedig mogelijk te onttrekken aan den huiselijken invloed. Maar veel zal men hiermee niet bereiken.

„Geef aan den Indo eene andere moeder en hij zal anders zijn! Helaas, kan dit niet; erger nog: de moeder kan ook niet anders zijn, dan zij is, ook zij is een produkt van haar omgeving; en de Europeesche moeder verandert ook in de Indische omgeving, en meer en meer in opvolgende geslachten; daarom zijn alle middelen om het proces tegen te houden wel nuttig, maar ten slotte toch tot onvruchtbaarheid gedoemd."

Daar vragen wij: Waarom zouden opvoeding in Indië niet, als overal elders, veredelend, v e r h e f f e n d — zooals in het Fransche woord é l e v e r, tot uitdrukking komt — werken? Die invloed maakt natuurlijk slechts zéér langzaam vorderingen, voor tijdgenooten bijna onzichtbaar, maar daarom niet minder zeker. Zonder twijfel zullen onder goede leiding ook de Indo-moeders op den duur verbeteren, wanneer van geslacht op geslacht aan de verbetering der Indo kinderen — waaronder moeders in spé — gearbeid wordt.

Hetzelfde geldt ook voor den Javaan, en dit te eerder, waar van het individu zelf reeds meer en meer de drang naar meerdere ontwikkeling uitgaat.

Gelukkig zal de beschrijving van Mont'gazzi, door schrijver als bijzonder juist het Indo-karakter weergevend, aangehaald: ook daar niet eeuwigdurend van toepassing behoeven te blijven.

Niettegenstaande tal van deze pessimistische beschouwingen, komt schrijver aan het slot van zijn artikel, echter tot een merkwaardig optimistisch besluit. Op de vraag: Zal men nu uit mijne woorden de gevolgtrekking maken, dat ik het ongeluk voor een land acht koloniën te bezitten?, antwoordt hij: Geenszins! En na een betreffende passage uit Augusta de Wit's „Godin der nacht" te hebben weergegeven, eindigt hij met te zeggen:

Ziedaar, wat de tropen voor de Europeanen zijn. Hun nut is niet alleen om rijkdommen te helpen vergaderen, maar zij verrijken ook den geest met nieuwe denkbeelden, die anders nimmer in ons brein zouden zijn opgekomen. Zij rukken den Europeaan uit den engen kring van kleine belangen der Europeesche omgeving, zij vestigen zijn oog op het geheel, op de gansche wereld rondom. Hij leert zien, dat, buiten zijn inpompen verkregen horizont, millioenen menschen leven, die anders denken en voelen dan hij.

Hoe bereidt de horizont van zijn geestelijk vermogen zich uit, hoe staalt de strijd in de primitieve omgeving der tropen, of in de wildernissen zijn wilskracht, zijn ondernemingslust, zijne vindingrijkheid! Het is treffend, hoe groot onder de beste Nederlandsche geleerden het aantal dergenen is, die een gedeelte van hun leven in de tropen doorbrachten, hoe dikwijls hunne beste studiën door den werkkring in de tropen werden geïnspireerd.

„Waarlijk, deze oogst is vele offers waard! De kruistochten verslonden duizenden van de edelsten der natiën, maar hoe grooter de offers waren, die een Europeesch volk aan deze hersenschimmen bracht, zooveel te meer bloeiden kunsten en wetenschappen. Hoeveel Germanen eerst, hoeveel Duitschers later, verslond de eeuwendurende begeerte naar Italië, maar alle deze offers hebben heerlijke vruchten gedragen. Zoo trekken ook wij naar het Oosten, en al offeren wij daarbij onze lichamen en de lichamen en de geestelijke ontwikkeling onzer kinderen, wij brengen er vruchten voort, die vele offers waard zijn."

Is dit niet tegenstrijdig met het voorgaande?

Ten slotte geeft Dr. Kohlbrugge den raad: „Maar men offere niet nodeloos! Een ieder 1strijde, dat hij vruchten voortbrenge, zonder zich of zijn nageslacht te offeren, dan zal de oogst zooveel grooter en schooner zijn!"

Wij besluiten hier, met den raad te geven, voor ernstige denkers, zeker veel uit te leeren valt. Wellicht geeft het enkelen lezers aanleiding er in dit weekblad nog eens op terug te komen.

2) Zie hiervoor Dr. I. I. Pigeaud. 1ste over kinderopvoeding. Raadgevingen voor moeders in Indië. bl. 25 Semarang 1896, waar nog vele andere dergelijke voorbeelden genoemd worden.

3) De karaktervorming der indos. Weekblad voor Indië 1904, no. 32, 33 en 34.

PERSKRONIEK.

Chineesch bezoek aan Indië.

INHOUD: De *Nieuwe Courant* over het bezoek van het chineesche eskader aan Java. — De *Standaard* over de britsche Koloniale politiek in Britsch-Indië gevolgd. — Uit de „Atjeh correspondentie" in het *Algemeen Handelsblad*.

De groote havens van ons eiland Java hebben onlangs bezoek gehad van een paar Chineesche oorlogschepen, en dat bezoek heeft tot kleine moeilijkheden aanleiding gegeven; men was niet op zulk bezoek ingericht; zat in de war met de saluutschoten; er waren geen autoriteiten om de Chineesche officieren te ontvangen; kortom, het moet op de zeehelden uit het Hemelsche rijk wel den indruk gemaakt hebben, alsof het bezoek van de oorlogschepen ons daar zeer onwelkom was; en als het dien indruk gemaakt heeft, dan is dat aan de N w. C o u r a n t niet onwelkom.

„Inderdaad — zegt het blad — is dergelijk officieel Chineesch bezoek op het oogenblik in Indië niet gewenscht. Niet omdat de Chineezen als minderwaardig zijn te beschouwen. Dat geenszins. Het is een volk met groote eigenschappen en dat ongetwijfeld een groote toekomst tegemoet gaat. Ofschoon wij bij het groote ras- en karakterverschil niet aan assimilatie kunnen gelooven, is een goede verhouding tusschen Chinees en Europeaan mogelijk en gewenscht, een goede politieke verstandhouding tusschen het Nederlandsch-Indische gemeenebest en China daarenboven noodzakelijk.

Maar, tengevolge van historische oorzaken, van vroeger heerschende opvattingen, zoowel bij China als bij de Nederlandsche bestuurders van Indië, bestaan er voor de in die gewesten gevestigde Chineezen bijzondere toestanden en verhoudingen, welke niet in eens kunnen worden weggedacht, nog minder in korten tijd kunnen worden gewijzigd of veterd. En die omstandigheden maken het juist thans ongewenscht, dat China zich officieel tegen Indië aandringe."

Hierbij merkt de S t a n d a a r d op:

„Zeker, zulke bezoeven komen op het oogenblik minder gelegen; maar is het daarom verstandig het licht te nemen met de eischen der internationale welevendheid? Wat courtoisie tegenover de op dit punt zoo fijn gevoelende Oosterlingen zou ons niet hebben geschaad; men kon zich beperken tot het strikt onvermijdelijke, zonder, zooals nu schijnt gebeurd te zijn, den schijn van kleinachting aan te

Ditzelfde orgaan bespreekt in een ander No. de Britsche koloniale politiek, speciaal ten opzichte van Britsch-Indië gevolgd.

nemen."

„Onder den vorigen onderkoning — lord Curzon, die thans naar het Hoogerhuis gaat — heeft het een oogenblik zeer gespannen, schrijft de S t a n d a a r d. Hij was het, die tegenover de wenschen der Indiërs juist een reactionnaire politiek ging voeren. In Calcutta maakte hij bijv. een eind aan een aaar sedert lang bestaand plaatselijk zelfbestuur, en dan stelde hij de toelating van Indiërs tot lagere functies niet meer afhankelijk van de door hen gegeven blijken van bekwaamheid, maar van het goedvinden der Engelsche regeering. Bovendien onderwierp hij de Indische universiteiten geheel en al aan de contrôle van een Engelsche bureaucratie, perkte de persvrijheid in en vergaf de hoogste bestuursposten aan jonge „Oxford-mannen", wien het, volgens het zeggen der Indiërs, mangelde aan practische kennis en gerijpten aanleg voor hun verantwoordelijken post.

Wel werden de Indiërs niet geheel en al er buiten gezet, maar hij, Curzon, maakte ze dan toch tot de houthakkers en waterdragers der Engelsche ambtenaren. En als om de maat vol te meten, vaardigde hij — het was zijn laatste regeeringsdaad — het decreet uit van de verdeeling van Bengalen. Motief heette een betere bestuursregeling, maar de Hindoe's zagen er in een brutalen aanslag op hun macht, die nu gesplitst werd, en begonnen aanstonds een geweldige agitatie, die een oogenblik zelfs in een formeelen opstand dreigde over te slaan. Het zelfbewustzijn der Aziaten, door Japans overwinning op den „witten Tsaar" zoo krachtig gewekt, begon ook in Britsch-Indië zich te doen gelden.

Het strekt Engelands liberale regeering tot eer, dat ze niet enkel op onderdrukking met stok en sabel van de oproerige elementen bedacht was, maar brekend met den koers van lord Curzon, maatregelen voorsloeg, om aan de wenschen der Indiërs tegemoet te komen. John Morley verstond, dat Englands heerschappij niet blijvend kan rusten op z'

militair gezag, maar steun moet vinden in het vertrouwen en in de sympathie der landsbevolking, en dat daarom haar billijke eischen al kan het niet opeens, dienen ingewilligd te worden.

Zoo ontwierp hij dan het plan om ten eerste in den Indischen Raad te Londen twee Indiërs — een Hindoe en een Mohamedaan — op te nemen. Verder wil hij de onderscheiden Indische provinciën beschenken met een door de inlandsche bevolking gekozen Landdag, die over de provinciale aangelegenheden zal te beslissen hebben, natuurlijk onder voorbehoud van bekrachtiging door het Indische Centraalbestuur. Tevens wordt den vice-koning ter zijde gesteld een raad van inlandsche vorsten of van voorname personages uit de bevolking, aan welken raad de provinciale Landdagen hun opiniën en voorslagen ten aanzien van het algemeene landsbestuur hebben te onderwerpen. En eindelijk wordt een keizerlijke commissie, waarin ook weer enkele Indiërs zitten, benoemd, om over maatregelen voor decentralisatie van het Indische regeeringssysteem te beraadslagen en daaromtrent bepaalde voorstellen te doen.

„Honest John" heeft heel wat lof ingeoogst voor zijn van practischen zin en dege staatsmanswijsheid getuigende hervormingen. En men hoopt nu maar, dat het langs dezen weg gelukken zal de geesten te kalmeeren en den agitators de argumenten voor hun drijven uit de hand te slaan.

Een reden van geruststelling is zeer zeker, dat de 62 millioen Mohamedanen zoo trouw aan de zijde der regeering staan: en in laatster instantie heeft Engeland nog zijn leger om zijn heerschappij desnoods met geweld te handhaven.

Toch, in verhouding tot de bijna 300 millioen inlanders, is zelfs dit machtige leger nog zwak, en daarom is het wijze politiek van Engeland, dat het zijn heerschappij niet wil doen steunen in de eerste plaats op zijn militaire macht, maar op de sympathieën, die het door een goed en zorgzaam beleid bij de inlanders wekt. Een mild en vooruitstrevend bestuur moet den inlander zulk een vertrouwen inboezemen, dat hij ophoude in het blanke element den vijand van zijn ras en land te zien.

Deze wijze politiek streeft nu het liberale Engelsche Kabinet zoo in Britsch-Indië als in het Nijlland na; en als rechtstreeksch gevolg wordt ons reeds vandaar bericht, dat de oproerige geest er zich minder sterk uit en bij de onafhankelijkheidsdrijvers zekere belangstelling in de werking der nieuwe maatregelen wordt gewekt. Dat is al veel gewonnen.

Of zulk een mildere houding nu ook van invloed zal zijn op de groote ras-worstelingen, is een andere vraag. Daarbij toch gaat het niet om een vertegenwoordigend bestuur of iets dergelijks, maar om de volstrekte emancipatie van geheele nationaliteiten en haar verheffing tot zelfs boven de Westersche machten, die zoolang overheerschend zijn geweest.

Dit geldt echter een quaestie van waarschijnlijk nog zeer verre toekomst; en het is voor het heden al van veel gewicht — zoo belsuit de S t a n d. — dat de band tusschen blank en bruin nauwer wordt aangehaald. Afgezien van den zedelijken plicht, die hiertoe noopt, sterkt het de positie van elke koloniale Mogendheid tegenover een mogelijk belager van haar koloniaal gebied."

Uit den „Atjeh-brief van het A l g e m e e n H a n d e l s b l a d:

„.......Verder hebben wij te Koeta Radja een bal gehad, waarbij Z. Exc. tegenwoordig was; of het den landvoogd werd aangeboden door den gouverneur werd wel gedacht, doch niet gemeld. Daarna een tooneelvoorstelling in de societeit, waarbij gelachen moest kunnen worden, een bijzondere wensch van den hoogen gast; vervolgens een diner, aangeboden door den G.-G. aan de autoriteiten van Koeta-Radja met de civ. gezaghebbers div. Westkust. Waarom de Noord- en Oostkust door niemand vertegenwoordigd werden, noch wat Bestuur noch wat Handel aangaat, is mij onbekend. Ten slotte een audiëntie, waarbij natuurlijk velerlei ontevredenen zijn aangehoord; want de Gouverneur telt zijn vijanden onder alle soort en stand. Bovendien genoot een deel van Koeta Radja nog van een overstrooming als gevolg van den zwaren regenval, waarvan de Gouv.-Generaal ook nog getuige en deelgenoot mocht zijn.

In mijn laatsten brief heb ik reeds voldoende mijn meening over dit bezoek gezegde dus wil ik er thans niet meer over handelen. Twee onderwerpen zijn er, die als gevolg van deze gebeurtenis te bespreken zijn. Vooreerst de nieuwe bestuursindeeling en ten tweede de kwestie over vermeerdering van troepen.

Wat betreft eerstgenoemde zaak, er zullen in plaats van 3 nu 5 ass.-residenten in dit gewest geplaatst worden. Hebben wij thans een ass.-res. voor Groot-Atjeh, een voor de beide kusten en een voor de Gajoe- en Atlaslanden en Singkel, in de twee laatste ass.-residentschappen wordt nu een splitsing gemaakt. Wij krijgen nu: de Noordkust, waaronder ook de Noordkust, waaronder ook ressorteeren zal het Meergebied met Lho' Semawe als standplaats; de Oostkust, nl. het gebied ten Oosten van den Djamboe Ajé met Langsa Toenong tot centrum; het Gajoe en Atlasland en Singkel — behalve 't Meergebied —, waarvan de ass.-resident zal wonen te Koeta Tjane; de Westkust met Meulaboh. Groot-Atjeh blijft gelijk het is. Daar de tegenwoordige ass.-resid. der Gajoelanden vertrekt, verwachten we drie nieuwe waardigheidsbekleeders, waarvoor genoemd worden de controleurs Kwast, Briën en Spelti; de laatste controleur van politie te Koeta-Radja. In deze bestuurshervorming kunnen wij dus terugzien op het gesprokene in de Staten-Generaal, een verzachting van het militair régime; en de oorzaak van de verschillende overplaatsingen. Het civiel Gezaghebbenschap zal verdwijnen. Dat is een goede verandering. Het ambtenaarswerk, zooals de zorg voor de belastingen, de registratie enz. is den officieren niet erg sympathiek, geeft aanleiding vaak tot verwarring, maakt hen tot bureaumenschen, daar hun geen tijd overblijft tot uitrukken in die mate als noodig is. Wat wel te verklaren is, maar toch te betreuren, is dat al deze gezaghebbers worden overgeplaatst."

„ „De troepenquaestie ligt gedeeltelijk nog in het duister. Vrij zeker is het, dat er vermeerdering zal komen: het 7e bataljon op Java moet daarvoor aangewezen zijn. Europeanen worden niet meer verwacht, daar zij volgens de meening der meerderheid voor het werk op Atjeh tegenwoordig niet geschikt zijn. De stemming dezer troepen heeft wegens de voorkeur die men aan de maréchaussées geeft, veel opgewektheid verloren. Evenwel van hooger hand wordt nog de aanstaande vermeerdering tegen gesproken. Met nadruk toch wordt ontkend, dat de bescherming der bevolking onvoldoende zou zijn. Toch is kort na aankomst van den G.-Gen. reeds de wielrijdersafdeeling van Java door Z. E. ontboden, waarschijnlijk met het oog op de in Gr.-Atjeh dwalende kwaadwilligen, met name de benden der uitgeweken Leupoeëngers. Hoewel ik vertrouwen stel in het inzicht van de drie generaals hier in de vorige maand aanwezig, vrees ik toch, dat 't werk door bovengenoemde afdeeling verricht weinig beduiden zal, daar de benden zich grootendeels in heuvelland of gebergte ophouden. Wel hebben de spoorwegwielrijders succes; doch ook maar gedeeltelijk. Wat deze door hun snelheid vóór hebben, verliezen zij weer door het geruisch dat zij maken. Thans in Lho' Soekon aanwezig, verhinderen zij wel het opbreken der spoorbaan, daar dit werk den djahats veel tijd kost, maar niet het vernielen der telefoon. Dit laatste geschiedde — volgens het verslag — zesmaal, terwijl slechts eens aan de spoorbaan lichte schade werd toegebracht."

„Als er aangedrongen is op vermeerdering van troepen, dan gold dit niet slechts Groot-Atjeh, maar ook de Onderhoorigheden! Niet te tellen zijn de voorbeelden, die ons melden, dat de vijand door brand en moord wraak neemt op de bevolking, die onzen troepen onderdak en steun verleende. Geen wonder dan, dat die bevolking onbetrouwbaar en onwillig wordt. En wij worden van deze meening niet afgebracht, door een zinsnede uit hetzelfde verslag, afkomstig uit Tapà Toean. Hier wordt bericht dat een panglima van T. Ben te Aloeë Keubeuë rijst trachtte te verzamelen voor zijn hoofd. De bevolking was echter te hoop geloopen en had den panglima gedood, terwijl zijn volgelingen vluchtten. Dus, zoo heet het dan, „waar de bevolking ernstig wil, kan zij zeer goed dergelijke lieden onschadelijk maken". Meer gegevens hebben wij niet. Mag uit dit feit deze algemeene gevolgtrekking gemaakt worden? Een beter gegrond oordeel kon in dezen toch wel verwacht worden. Van Lho' Semawe weten we bv. dat in dit jaar een veertigtal huizen en een geheele keudé door den vijand in de asch werden gelegd en bovendien een tiental personen, waaronder vele sujetten, overigens de bevolking heeft gevexeerd en geterroriseerd, is slechts voor een gedeelte bekend. Hieruit blijkt toch, dat de vijand nog al te veel vrij spel heeft. Niet zonder reden wordt er in de verschillende verslagen van „gevreesde" en „beruchte" hoofden gesproken. Er kan door de troepen niet meer gedaan worden; wat door generaal Van Daalen volbracht wordt, daartoe zijn slechts weinigen in staat. Maar er moet meer gedaan worden. En daarom keuren wij het af, achten wij het een dwaas vooroordeel — waar tegen? —, dat het bestuur van Atjeh blijft volharden in de loochening, dat de troepenmacht op Atjeh onvoldoende is

Oost-Indische Berichten.

De eerste kiesvereeniging.

In Batavia is, zoo schrijft de S u m. P o s t, een kiesvereeniging opgericht „op vrijzinnig democratischen grondslag".

We vernemen dit met gemengde gevoelens. Aan de eerste vereeniging van burgers tot het aanwijzen van eigen vertegenwoordigers in openbare colleges roepen wij een volmondig „Welkom!" toe. Maar na een passende pauze vragen wij haar dan: „Wat bezielt u, dat ge de Politiek in uw vaandel schrijft?"

Het is ons niet recht duidelijk, hoe nu al, in het eerste stadium der ontwikkeling van het Indisch gemeentewezen, een kiesvereeniging moet werken onder politieke vlag. Is het den Bataviaschen initiatief-nemers ernst, of lokt hun het Moederlandsch spel der politiek tot navolging aan?

We kunnen werkelijk niet inzien, dat de politieke

inzichten van een Indische ingezetene in de eerste tijden iets te maken zullen hebben met zijn geschiktheid voor het Raadslidmaatschap. Of het maken van melkkeuren, de zorg voor de openbare wegen, het voorzien in hygiënische behoeften, het inrichten eener degelijke brandweer, het vaststellen van verordeningen op het verkeer — of al deze en honderd andere zaken van lokaal belang in handen zijn bij Raadsleden van vrijzinnig democratische richting, dan wel bij chr.-historische, liberale, sociaaldemocratische, katholieke of „wilde" Raadsleden — het is ons volmaakt hetzelfde, wanneer onze vroedschap maar uit mannen met breede opvatting, waarachtige belangstelling voor de goede zaak en de noodige toewijding bestaat.

Stel u voor, dat het Bataviasche voorbeeld hier in onze eigen omgeving zou worden gevolgd; dat hier het handjevol menschen, dat voor de res publica iets gevoelt, zich splitsen ging in politieke fracties...!

Neen; laat men voorloopig één zijn. Eén in genegenheid voor een gezond werkend gemeentelijk mechanisme."

* * *

Auto's contra spoorwagens.

Uit Bondowoso schrijft men aan het Soer. Hbl.

„Ik heb op mijn rondreis door de residentie Besoeki meer automobielen aangetroffen dan elders. Zelfs in de binnenlanden is de auto voor de inlandsche bevolking, die ze nagenoeg dagelijks op de wegen ziet voorbij snorren, iets gewoons geworden. Dat hier voo vele auto's in gebruik zijn, is voornamelijk een gevolg van den langen duur der reizen per spoor, zelfs per personentrein, in deze streken, waar zelfs de vlaktespoorweg als een berglijn wordt geëxploiteerd. Van Probolinggo tot Bondowoso zit men ruim 5½ uur in den trein en dat over een afstand van slechts 140 kilometers!

Het stadje Sitoebondo wordt intusschen door de op den hoofdweg telkens voorbijsnorrende auto's en motorfietsen vrijwel onveilig gemaakt. Langs dien weg — Daendels oude postweg — staan de Europeesche woningen en het Stationsgebouw. De straat is door den daarop aangelegden spoorweg toch reeds versmald en op de brug bij de sociëteit bestaat werkelijk kans op botsingen of andere ongelukken: onlangs is er reeds een auto in de slokan getjompt.

* * *

Indische koffie.

Op verzoek van het Departement van Landbouw der Vereenigde Staten te Washington heeft de Nederlandsche regeering opgegeven, wat wèl en wat geen Java-koffie is. De Amerikaansche gezant meldde zijn regeering daaromtrent het volgende: „De uitdrukking Java-koffie is sedert tal van jaren misbruikt. Vandaar dat er zoowel van gebrande als ongebrande koffie wellicht tien maal zooveel onder de benaming Java-koffie aan den verbruiker verkocht is als werkelijk op Java geproduceerd wordt. Overeenkomstig de bepalingen van de wet op zuivere voedingsmiddelen, zou alle koffie, die van het eiland Java afkomstig is, „Java-koffie" genoemd kunnen worden, die uit de Padangsche districten Padang-koffie; die uit Celebes „Celebes-koffie" en alle andere soorten, uit Nederlandsch-Indië afkomstig, „Nederlandsch-Oost-Indische koffie".

Wat in Nederland bekend is onder de benaming Java-koffie, betreft alleen de coffea arabica, die op Java wordt geteeld, zoodat de coffea liberica, van dat eiland afkomstig onder den naam Java-koffie, evenmin onder dien term valt als alle andere koffie van de overige eilanden van den Indischen Archipel."

Het Departement van Landbouw der Vereenigde Staten nu is van meening, dat de opmerkingen, in dit schrijven van den Amerikaanschen gezant te 's-Gravenhage vervat, een juisten maatstaf leveren voor de benaming van koffie, uit Ned. Oost-Indië afkomstig. Het departement teekent hierbij nog aan, dat de koffie, die op het eiland Sumatra geteeld wordt, ook onder de benaming „Sumatra-koffie" aan de markt kan worden gebracht, of dat desgewenscht in de benaming de speciale streek kan worden aangegeven, waar de bedoelde koffie werkelijk geteeld is.

* * *

Alweer een aspirant-radja gesnapt.

Aan Mataram wordt uit Madioen bericht, dat dezer dagen in het Ponorogosche een zeer belangrijke arrestatie heeft plaats gehad.

De assistent-wedono van het onderdistrict Djetis, had bij geruchte vernomen, dat in de desa-perdikan Karang Gebang een Javaan huisde, die oproer predikte tegen de Europeanen en het gouvernement en die, reeds een tamelijk grooten aanhang bezittende, zich gereed maakte om een aanval te doen op Ponorogo.

Spionnen waren er niet te vinden, want allen waren doodsbenauwd voor den pas ontdekten sultan Imam Mahdi, waarom de dappere ass.-wedono maar zelf op de zoek ging en des nachts de woning overviel van Imam Boentoro, den oproerprediker.

Hij vond hem met vijf moerids bezig aan het schrijven van allerlei oproerige briefjes, terwijl in het achterhuis tien jonge maagden werden aangetroffen, die eenparig verklaarden, opgeleid te worden tot bedojos en srimpies van den aanstaanden sultan Imamboentoro, hun heer en meester. Allen werden natuurlijk gearresteerd, terwijl bij huiszoeking beslag werd gelegd op wel een karrevracht van djimats en oproerige geschriften, waarin den profeet werd gesmeekt om toch een handje te helpen tot verdelging van alle Christenen.

Toen die arrestatie had plaats gehad, raakte er meer bekend en zoo hoorde men o.a. dat die Iman Boentoro, omgeven door genoemde tien jonge maagden, die ieder een brandende lamp in de hand hielden en met een groot aantal biddende volgelingen achter zich, des nachts ongestoord langs de desawegen mocht wandelen, etc. etc.

Gezegde Iman Boentoro is een jongere broeder van den oproerling Kassan Ngalwie, die circa vijf jaren geleden op voorstel van den resident Donner naar de buitenbezittingen is verbannen geworden met nog tien andere confraters.

* * *

Atjeh.

Men schrijft aan de Sum. Bode uit Kota Radja dd. 17 dezer:

„Zijn Exc. is aan het onderzoeken. Wàt hij onderzoekt en wat dat onderzoek aan het licht brengt, is echter nog een diep geheim.

Of er verbetering zal komen door en na dat onderzoek? Ik geloof het niet: verandering zal er vermoedelijk wèl komen; maar wat helpt dat? Zelfs terwijl de hooge heeren aan het onderzoeken en inspecteeren zijn, worden er nog troepen uitgezonden, om vrouwen op te lichten, wat vrijwel gelijk staat met de mannen tot onverzoenlijke vijanden te maken.

Dat ook de Atjehers er geen heil van verwachten en maar liever hun wraak blijven koelen daar, waar ze eenigszins kans hebben, bleek nog hedenmorgen.

Lam Baro, een kleine 2 uur van Kota Radja gelegen en onlangs al eens aangevallen, is hedenmorgen even na 5 uur wederom aangevallen door 4, zegge vier man. Aan onze zijde werd de uitgezette schildwacht levensgevaarlijk gewond en is sedert overleden, terwijl een der aanvallers sneuvelde. — Dat is nu de tweede maal in zeer korten tijd. Men kan hieruit zoo ongeveer den geest beoordeelen, die heerscht onder de bevolking in de onmiddellijke nabijheid van de hoofdplaats.

Nu zal officiëel wel gezegd worden, dat het een bende uit andere streken was, en dat is ook wel mogelijk; maar... zoo'n troepje van 4 man kan toch maar niet zoo overal rondtrekken, indien de bevolking het geen steun verleent!

Vier man, al zijn ze nog zoo goed gewapend, zijn door de bevolking nog wel onschadelijk te maken, als zij dat wil; te meer daar er altijd nog geregistreerde geweren onder de bevolking zijn. Maar het is absolute onwil als gevolg van tegenzin in ons bestuur. En het gaat met dit laatste even als met Uilenspiegel, toen hij zeide: „Ze hebben allemaal een hekel aan me, maar ik maak het er ook naar."

* * *

Kina-rapport.

Wij ontleenen aan C. M. en C. Woodhouse's Kina-rapport dd. 28 Nov. 1907, het volgende:

„De uitvoer-sijfers van kinabast, loopende van 1 Januari—15 October, toonen eene vermeerdering aan van 2.700.000 Amsterdamsche ponden op den uitvoer van verleden jaar en van 1.100.000 Amsterdamsche ponden op dien van 1905; bovendien is 't kinine-gehalte van den gedurende dit jaar verscheepten bast hooger dan de vorige jaren. De vraag op de Amsterdamsche Beurs was levendig en de verkochte hoeveelheid staat geheel gelijk met den grooten omzet van het vorige jaar.

De statistieke positie is niet ongunstig en de prijzen zullen waarschijnlijk rijzen en dalen, naar gelang de uitvoer van bast uit Java geringer of grooter is, zoodat de kinaplanters op Java de toekomst van de markt geheel in hunne macht hebben."

„Jawel, zegt het N. v. d. D. v. N.-I., dat hebben zij, of ten minste dat hebben de eigenaars der kinaondernemingen.

Maar wat baten kaars en bril
Als de uil niet sien en wil?

De markt-positie is goed... en de prijzen dalen. Meerenberg-patiënten zouden hun belang beter inzien dan de menschen, die wat met kina uitstaande hebben. Al was het opium, dan konden zij niet suffer en doffer worden. Wij zonderen de kinine-fabrikanten in Duitschland en elders niet uit. Indien dezen zich met de planters verstonden... kinine is een artikel dat 100% kan rijzen, zonder dat de consumenten het voelen. Wij hebben voor een 30 jaar den prijs per kilo gekend op f 250, geleverd aan de apothekers en... er werden zoowat evenveel pillen geslikt als thans.

Er komen immers 15000 pillen uit een kilo, dus de prijs per kilo der kinine heeft al bitter weinig invloed op den prijs der gereedgemaakte artsenij."

* * *

Het Semarangsche Havenvraagstuk.

In een te Semarang gehouden nabespreking, in de Handelsvereeniging, heeft de voorzitter, de heer Bonnerman, naar wij in de Locomotief lezen, een omstandig rapport uitgebracht van het in de conferentie met den resident en den hoofdingenieur Lamminga besprokene.

Door de aanwezigen werden op- en aanmerkingen niet gespaard, doch toen door den heer Bonnerman was medegedeeld, dat de hoofdingenieur Lamminga zich voorstelt, na de noodige wijzigingen te hebben aangebracht in het plan-Saltet, het nieuw bewerkte project nog eens aan het oordeel van den Semarangschen handel te onderwerpen, zoodat men van die zijde nog altijd wenschen of bezwaren te berde zal kunnen brengen, werd besloten, officiëel te kennen te geven, dat de handel van Semarang zich onder zeker voorbehoud met het plan-Saltet wel kan vereenigen.

* * *

De Gouverneur Generaal in Deli.

De Deli-bladen staan vol van verslagen over de feesten bij het bezoek van den gouverneur-generaal. Veel bijzonders valt er niet uit te halen. Wel verdient vermelding, dat de gouverneur-generaal ook gesproken heeft. Antwoordend op een welkomstrede van den resident, zei Z. Exc. o. a., dat Deli een allerprettigsten indruk maakte. Z. E. stemde in met de woorden van den resident, dat Deli aan eigen energie, aan het particulier initiatief zijn vooruitgang te danken had. Het was intusschen goed, dat men ook eens de keerzijde kreeg te zien. Dat zou Deli geen nadeel doen. Overal waar gewerkt wordt, worden fouten begaan: waar velen van verschillende deelen der wereld samenkomen, blijven misbruiken niet uit Maar in welk land komen misbruiken niet voor. Hij kwam nu zelf juist uit een ander land, waar hij heen is gegaan om te onderzoeken of er ook misbruiken voorkomen. — Och „wat de één een groot misbruik noemt, vindt een tweede een klein, een derde in 't geheel geen misbruik." Ten slotte drijft toch het goede altijd boven door aller samenwerking om aan verkeerdheden een einde te maken. Door recht, eerlijkheid, rechtvaardigheid wordt steeds het pleit gewonnen.

Ligt in deze ons aangehaalde woorden, vraagt het Bat. Nwsbld., niet een aanwijzing over de uitkomst van het Atjeh-onderzoek?

* * *

De Chineesche Mandarijn.

Naar aan de Locom. geseind wordt, heeft de handelscommissaris zich ingescheept en des avonds om 11 uur zijn de beide Chineesche oorlogschepen door het Oostgat vertrokken, met directe bestemming naar Muntok. Door den handelscommissaris is aan de Chineesche school een gift van f 500 geschonken.

De Chineesche gemeente te Soerabaja is ontstemd over het feit, dat geen der Chineesche officieren eenige aandacht heeft geschonken aan den handelscommissaris en Chineesche oorlogschepen, behalve de majoor-Chinees, maar deze was door den nood gedwongen als commissaris van ontvangst.

De Stoomvaartlijn Nederland—Zuid-Afrika—Java.

Over de oprichting van deze lijn had de redacteur van het Soer. H. bld. een onderhoud met den heer dr. H. P. N. Muller, tot aan de annexatie van den Oranje Vrijstaat door Engeland, cons.-generaal van genoemde republiek in Nederland. Het oordeel van dezen uitnemenden deskundige over de rentabiliteit van zulk een onderneming lijkt ons niet zeer bemoedigend. In de eerste plaats zou zij een strijd op leven en dood hebben te voeren met de, reeds op Zuid-Afrika varende Engelsche, Duitsche en Zweedsche stoomvaartlijnen, waarvan de eersten zwaar gesubsidiëerd worden en die onderling een trust gevormd hebben, welke de mededinging zeer bemoeilijkt. Dan voert Zuid-Afrika, waar landbouw en nijverheid maar heel weinig ontwikkeld zijn, bijna niets uit; hoofdzakelijk wol, wat huiden en voorts goud en edelsteenen, welke beide laatste artikelen haast geen laadruimte vorderen, zoodat reeds nu heel moeilijk retourlading te bekomen is. Van Java zou Zuid-Afrika alleen hout en suiker betrekken. Dr. Muller meende, dat de, door sommigen gewenschte lijn misschien meer levensvatbaarheid zou krijgen door ook Australië er in te schakelen; waarom wordt in het opstel van het Soer. H. blad niet gezegd.

De Gouvernements-Marine.

Herhaaldelijk hebben wij, op verzoek van officieren der gouvernementsmarine, stukken geplaatst, waarin door de betrokkenen klachten werden geuit over achteruitstelling van dezen tak van dienst bij andere en waarin met cijfers en feiten werd aangetoond, dat inderdaad de betaling en de vooruitzichten van degenen, die als stuurlieden bij deze marine dienen, dringend herziening vereischt.

Wij ontvingen thans een lang schrijven, waarin een 1e stuurman opnieuw komt aandragen met „grieven", die ditmaal echter minder goed gegrond zijn en hier en daar zelfs gezocht mogen heeten.

De schrijver klaagt in de eerste plaats over de wijze, waarop voorzien werd in de behoefte aan personeel, zoodat het, daar er gebrek is aan stuurlieden, voorkomt, dat gezagvoerders gedwongen worden alleen met een 3en stuurman te varen; een feit

dat zich den laatsten tijd maar al te dikwijls voordoet. De 3de stuurlieden hierbedoeld, die hun opleiding aan de Kweekschool voor de Zeevaart te Amsterdam hebben genoten, mogen theoretisch goed zijn ontwikkeld, zegt de schrijver, maar de navigatie eischt nu eenmaal een zeer groote dosis praktijk en die ontbreekt dien jongen lieden nog, zoodat de dienst voor den gezagvoerder, die verplicht is toezicht te houden op de verrichtingen van zijn jeugdigen stuurman, zeer zwaar en zeer onaangenaam wordt.

Inderdaad is dit laatste het geval, gelijk begrijpelijk is, daar een kostbaar schip niet aan onervaren handen mag worden toevertrouwd. Doch het is niet, gelijk de schrijver meent, aan exploitatiezucht of averechtsche bezuinigingswoede toe te schrijven, dat omstandigheden, gelijk door hem beschreven, zich kunnen voordoen en ook voordoen, maar uitsluitend is dit te wijten aan het onvoltallige personeel, dat numeriek slechts met groote moeite op sterkte kan worden gehouden. Het kan niet ontkend worden, dat er bij de gouvernementsmarine gebrek aan stuurlieden bestaat. Op het oogenblik zijn er 5 met binnenlandsch verlof en 4 op geneeskundig certificaat naar Nederland.

Om hierin te voorzien zijn 3 derde stuurlieden naar Indië onderweg en zijn telegrafisch nog zes anderen aangevraagd. Deze cijfers wegen weinig bij een groot korps, maar bij een klein, als dat der stuurlieden bij de gouvernementsmarine, tellen zij danig mede.

De Japanners in onze Oost.

„Reineke", de Makassaarsche correspondent van de L o c., schijnt niet veel vertrouwen te hebben in de Japanners, die voortdurend in grooten getale te Makassar aankomen.

„Waar gaan die lui toch allemaal heen?" zoo vraagt hij.

„Velen schijnen te Makassar te blijven, maar anderen gaan ook de binnenlanden in naar Madjene, Mandhar, Mamoedjoe enz. Handel drijven doen zij niet; wel schijnen zij over vrij ruime middelen te beschikken, hunne levenswijze in aanmerking genomen. Bij de Japanners, die te Makassar blijven, moet het bepaald opvallen in welke schrille tegenstelling hun bedrijf staat tot hunne levenswijze. Lieden van wie na te gaan is, dat zij — om een voorbeeld te nemen — slechts f25 's maands kunnen verdienen, leven als hadden zij het tiendubbele te verteren.

Waar komen die fondsen vandaan? Indien het eigen kapitaal is, waarom kiezen de menschen dan bij voorkeur nederige betrekkingen en waarom blijven zij dan niet liever in Japan? Het is duidelijk te bemerken, dat het door de Japanners hier uitgeoefend bedrijf slechts als dekmantel moet dienen om hunne ware actie te verbergen, want men ziet ze zelden aan het werk.

De heeren toeren en drinken meer dan ze arbeiden. De plaats van samenkomst der Makassaarsche Japanners is een eet- en drink- en logeerhuis in de Passerstraat. Hier stappen zoowat alle zonen van Nippon af, die de booten aanbrengen. De eigenaar is een schrander uitziend persoon, iemand die van een kroegbaas alle allures mist. Dit eethuis wordt echter — en dit is m. i. bedenkelijk — niet alleen door Japanners bezocht, maar vele voorname Inlanders gaan er in en uit. Wat dien goedgeloovigen Makassaren daar wordt wijs gemaakt, is niet moeilijk te raden. Zou het niet tijd worden, dat de regeering een oogje in het zeil liet houden?"

West- Indische Berichten.

SURINAME.

Gouvernements-rubbercultuur.

Zooals onze lezers weten is door het bestuur bij de Koloniale Staten het plan aanhangig gemaakt eener gouvernements-onderneming, waarop de rubber-cultuur zou worden ter hand genomen. Wij stelden ons reeds de vraag, of het bestuur niet bezig was te veel hooi op z'n vork te nemen en kunnen ons dan ook zeer wel begrijpen, dat het bestuursvoorstel bij de Koloniale Staten op ernstige bedenkingen stuitte.

Blijkens het Voorloopig Verslag, door dit lichaam in deze zaak uitgebracht, was er eigenlijk maar één lid, dat onmiddellijk met het bestuursvoorstel meeging en hiervoor verder propaganda maakte, door uiteen te zetten, dat in de door het bestuur overgelegde begrooting de kosten te hoog en de baten te laag zouden zijn geraamd.

Wij houden het veeleer met die leden, die op den voorgrond stellen, dat het gouvernement steeds duur werkt en zelfs bij hooge kosten-begrooting teleurstellingen niet uitgesloten zijn.

Wanneer straks wellicht ten behoeve van de bacoven- of bananencultuur of voor hare verdere ontwikkeling spoor- of stoomtramweg-aanleg noodig blijkt, kunnen onzes inziens de tonnen gouds voor de hevea-onderneming bestemd, een beter gebruik vinden, dat ook dadelijk zijn winsten zal afwerpen.

Een oogenblikje pauze!

Spoorwegaanleg; het in het leven roepen eener nieuwe cultuur; boschexploitatie; polderaanleg — ons dunkt, dat het bestuur hiermee al aardig de handen vol heeft. Dat men nu de kat uit den boom kijke, om te zien, waar verder moet worden toegetast, en alsjeblieft ook niet op economisch gebied de voorstelling van het kind met zijn waterhoofd nastreve.

Wij hopen, dat het bedachtzaam en onzes inziens door wijs beleid ingegeven oordeel der Koloniale Staten over dit ontwerp, het bestuur moge hebben aanleiding gegeven om zijn voorstel in te trekken.

* * *

De goudproductie.

De goudaanvoer te Paramaribo bedroeg in de eerste 11 maanden van het vorige jaar ongeveer 948 KG., d. i. omstreeks 90 KG. minder dan in hetzelfde tijdvak van 1906, maar toch circa 14 KG. meer dan in de eerste 11 maanden van 1905.

Opmerkelijk is, wanneer men den algemeenen staat der goud-aanvoeren napluist, hoe verschillende placers, die vroeger boven aan de lijst der groote producenten voorkwamen, nu zoo langzamerhand heel onder aan de lijst terecht kwamen, zooals het placer von Hemert en de Concessies Gros, terwijl andere ophaalden.

Nog steeds is de „Compagnie des mines d'or" met een aanvoer van 209 KG. nummer één en de verwachting, dat de Amsterdamsche Hermina haar zou overtroeven, niet uitgekomen. Met een aanvoer van 110 KG. is deze maatschappij een slechte twee, terwijl dan de „Goldfields of Surinam" de Haagsche Hermina, de Saramacca Co.; Guyana Goud Placer, placer L. en F. de Jong, met aanvoeren boven de 50 KG., resp. ten bedrage van 81, 70, 62, 53 en 51 KG. volgen.

De groote plannen met de oude placers als de Concessies Gros geven hoop, dat deze in 1908 weer een aan hun verleden meer overeenk. plaats zullen innemen, zoodat wellicht niet te vreezen valt, dat de goudproductie in 1907 haar culminatie-punt heeft bereikt.

In Onze West treffen we ten opzichte van dit onderwerp het volgende bericht aan:

„Naar wij vernemen is opnieuw een zaak in onderzoek betreffende de onderhuurders, die goud, gewonnen op het placer, waar zij onderhuurder zijn, naar de stad doen vervoeren ten name van andere goudontginners, die een concessie hebben in de buurt van bedoeld placer. Het heet dan, dat het goud op die concessie is gewonnen, waardoor de persoon, die het placer in onderhuur uitgaf, verstoken blijft van de hem toekomende provisie, bedragende gewoonlijk 15% van het verkregen product. Soms is de concessie ten name waarvan het goud wordt aangevoerd, niet eens in bewerking. Het product, soms ter waarde van duizenden guldens, heet dan verkregen te zijn met behulp van eenige toevallig voorbijkomende déportés.

Men moet erkennen, dat het stelsel van onderhuur, hoezeer 't ook heeft bijgedragen tot stijging der goudproductie, meer en meer aanleiding schijnt te geven tot allerlei kwade praktijken, die ernstig de aandacht vragen."

Voordat het bestuur er over denken kan, nieuwe ondernemingen op touw te zetten, zou het — dunkt ons — wèl doen de bescherming der bestaande ondernemingen te verzekeren, waartoe een goede placer-politie o.a. hoog noodig blijkt. Wij zien de bezwaren aan de organisatie van zulk eene politie o. a. gelegen in de uitgestrektheid der terreinen niet over het hoofd, doch meenen dat des ondanks daarop kan en moet worden aangestuurd, wil men niet dezelfde toestanden in de Surinaamsche goudvelden zien opkomen als die in Fransch Guayana worden aangetroffen en dáár het bestuur heel wat hoofdbrekens kosten.

* * *

In het Gouvern. Adv.blad is afgekondigd de verordening van 20 December 1907 tot nadere wijziging van het Kiesreglement. Voortaan zal wanneer blijkt, dat de volstrekte meerderheid van stemmen is uitgebracht op meer candidaten dan er plaatsen zijn, de leeftijd of bij gelijken leeftijd het lot beslissen. Deze verordening trad in werking 1 Januari ll.

* * *

Aan het eindverslag der Koloniale Staten op het ontwerp tot het verleenen eener concessie aan den heer Gefken binnen de kilometerstrook naast den spoorweg, voor de teelt van rubber en andere gewassen, wordt het volgende ontleend:

„Met de strekking van dit ontwerp, nl. een gunstige beschikking mogelijk te maken op een door den heer F. C. Gefken gedane aanvraag om vergunning tot onderzoek naar de geschiktheid van de terreinen voor de cultuur van rubberproduceerende en andere gewassen, verklaarde men zich bij het Afdeelingsonderzoek wel te kunnen vereenigen niet alleen, maar de voordracht werd zelfs zeer toegejuicht. Men achtte het een verblijdend verschijnsel dat het particulier kapitaal zich, zij het ook op kleine schaal, in de kolonie wilde leenen voor de cultuur van hevea en vruchten. Dit feit werd — vooral in dezen tijd, waar de cultuur van de cacao en andere gewassen in alles behalven florisanten staat verkeert — zoozeer in het belang van de kolonie geacht dat men te dezer plaatse meende een woord van waardeering te moeten uitbrengen voor het genomen initiatief."

Goed zoo, laat het particulier initiatief zich nu eens voor deze zaak aangorden. Er blijft nog genoeg voor het bestuur over, om voor te zorgen.

* * *

Curaçao.

Aan de „Wekker" ontleenen we de volgende niet onverdiende berisping aan het adres onzer Wetgevende Macht:

„Leest men de Handelingen, waarin de bij de behandeling der Curaçaosche Begrooting voor het dienstjaar 1908 in de Tweede Kamer plaats gehad hebbende discussies voorkomen, dan gevoelt men aandrang, om met een medelijdenden glimlach op de lippen uit te roepen: en dat zijn nu de volksvertegenwoordigers, die het heil ook van onze kolonie moeten bevorderen!

Slechts een paar schepjes uit dien oceaan van tegenstrijdigheden, inconsequenties, gebrek aan kennis van onze toestanden, onbesuisde op- en aanmerkingen, uitingen van voor- en tegeningenomenheid enz.

Bij die debatten in de Tweede Kamer heette ons „Wetgevend Lichaam" Koloniale Staten, in plaats van „Koloniale Raad" (Zie het Reglement op het beleid der Regeering in de kolonie Curaçao). „Koloniale Staten" is de naam van het Wetgevend Lichaam onzer Zusterkolonie Suriname.

In die Kamer maakte men er den Gouverneur onzer kolonie een grief van, dat hij het niet altijd eens is met den Kolon. Raad of vice-versa. Waar ter wereld, vragen wij, is de Wetgevende Macht altijd in overeenstemming met de Uitvoerende Macht? Uit de wrijving der denkbeelden ontstaat licht. — Maar als de Kol. Raad steeds „amen" zegt op al wat de Gouverneur wil of deze immer alles aanneemt of goedkeurt, wat deze Raad wenscht of wil, dan zou slechts één dier Machten regeeren althans het hoogste woord voeren. Is de Tweede Kamer 't altijd eens met de regeering omtrent de ingediende wetsontwerpen?

De leden, die het woord hebben gevoerd over onze Begrooting, wenschen aan den eenen kant de oprichting van een cultuurtuin en van een modelplantage, de uitzending van deskundigen op visscherijgebied enz. enz., en verlangen aan den anderen, dat er bezuinigd worde. Hoe rijmt men dat samen?

Eén van hen vindt het onbillijk, dat menschen aangemaand worden tot het betalen van schuld, als zij reeds lang meenden, dat zij niet meer zal worden ingevorderd. Welk een redeneering! Wij willen die niet qualificeeren. Te recht heeft de Minister dan ook de aanmerking gemaakt, dat men de verjaring van een pacht — waarvan ten deze sprake was — stuiten kan door aanmaning, zoodat men niet meenen mocht, dat de schuld niet meer ingevorderd werd.

Men wilde, dat alle proefnemingen op landbouwgebied gelukken moesten, alsof wie ook dit bewerken kan, wanneer de grond er zich niet toe leent, de regen uitblijft en andere niet te voorziene omstandigheden dat welslagen beletten. Als alles secuur tot het gewenschte resultaat moest leiden, dan zoude er geen sprake meer van *proefnemingen* zijn."

Van Vreemde Koloniën.

Cochin China in 1907.

Het afgeloopen jaar is voor Cochin-China, wat den rijstoogst betreft, een record-jaar geweest. Terwijl toch de grootste uitvoer tot nu toe, die voor 1902, met 997.980 ton nog beneden het millioen bleef, bedroeg de uitvoer in 1907 in totaal 1255.485 ton.

In tegenstelling met Beneden-Tongkin, waar evenals op Java tengevolge van de dichtheid der bevolking het land niet zooveel rijst op kan leveren, of het product wordt door de bevolking verbruikt, zijn in Cochin-China nog uitgebreide landstreken voor de rijstcultuur beschikbaar, zoodat het land nog geruimen tijd eene eerste plaats zal kunnen innemen onder de leveranciers van rijst ter wereldmarkt.

Tegen het einde van 1907 heeft de oogst van Cochin-China evenwel veel geleden tengevolge van overstroomingen. Wel zijn naar aanleiding hiervan plannen ontworpen door den voormaligen gouverneur Rodier, maar het is tot nu toe bij plannen gebleven.

Wat men in Cochin China hoog noodig heeft zijn werkkrachten, en het schijnt, dat de meer tegemoetkomende houding van het bestuur van den lateren tijd aan het doel heeft beantwoord, dat op immigratie en vestiging van Chineezen was gericht.

Ook eenige honderden Tongkineezen hebben zich er toe laten bewegen om naar Cochin-China te trekken, waar alles, wat handen aan zijn lijf heeft om te werken, welkom is.

* * *

De troebelen in de duitsche koloniën.

Volgens de laatste berichten moet de toestand in het noordoosten van Kameroen tot vrij groote bezorgdheid aan de zijde van het bestuur aanleiding geven. De troebelen in die streek dragen een godsdienstig karakter. Een luitenant is met een afdeeling draadlooze telegrafie uit Zuid-West-Afrika naar

Kameren gezonden om diensten te bewijzen bij het onderdrukken van den opstand, die volgens de Duitsche bladen zich over de grenzen tot op Fransch gebied zou hebben uitgebreid.

Uit Süd-West kwam tevens het bericht, dat het hoofd Klein-Jakobus met 11 man en 4 geweren er tusschen uit getrokken was en al dadelijk een op honderd kilometers van Warmbad gelegen hoeve had overvallen en het vee weggedreven.

De „Hamburger Nachrichten" meent, dat deze bende bij hare vlucht moet zijn geholpen door de handelaars op de grenzen der Kaapkolonie, voor wie de terugkeer tot een toestand van rust in het Duitsche gebied zooveel beteekent als het einde van een winstgevenden handel in geweren en munitie.

Behalve deze nieuwe bende staan nog die van Fielding, Simon Copper, Lambert en anderen in het veld, zoodat het voorloopig niet geraden schijnt de sterkte der bezettingstroepen in deze kolonie te verminderen.

Ten slotte moet het ook in Oost-Afrika weer spannen. In de buurt van het Nyassa-meer, waar de laatste groote opstand plaats had, moet deze nog verre van onderdrukt zijn. Een deel der opstandelingen heeft zich aan het Duitsche gezag onderworpen, wel is waar, maar de lieden krijgen het nu te kwaad met hun vriendjes van voorheen.

* * *

Een grootsch immigratie-project

In den inlandschen staat Mysore, die deel uitmaakt van het Engelsch-Indisch rijk, wordt reeds op belangrijke schaal gebruik gemaakt van waterkracht voor industriëele doeleinden, waartoe de Cauvery met hare vallen eene geschikte gelegenheid biedt.

Nu zijn plannen ontworpen om door de Cauvery bij Seringapatam door een dam op te stuwen een groot reservoir te vormen, waaruit duizenden acres nu braakliggend land van het levenbrengend water zouden kunnen worden voorzien. Tevens voorziet het plan in het benutten van de duizenden paardekrachten, die bij de distributie van het water beschikbaar zullen komen, voor electrische doeleinden. Volgens dit project zou men over voldoende electriciteit kunnen beschikken om alle bestaande fabrieken in de provincie Madras van beweegkracht te voorzien, alle groote steden electrisch te verlichten; kortom om in alle behoeften der eenigszins gunstig gelegen plaatsen op het gebied der electriciteit te voorzien.

Daarenboven meent men hierin het middel te hebben gevonden om alle gevaren voor hongersnood in de toekomst voor Madras te kunnen bezweren. De kosten worden op 1 millioen ponden sterling geraamd, een bedrag, dat de krachten van Mysore te boven gaat, maar men hoopt, dat de Engelsch-Indische regeering het bedrag zal voorschieten.

* * *

De handel van Singapore in 1907.

De 12 maanden, die achter den rug liggen, schreef de Straits Budget, hebben zich gekenmerkt door een buitengewone slapte met vooruitzicht op weinig verbetering in de naaste toekomst.

Het jaar was buitengemeen rijk aan faillissementen, maar volgens het blad, zal dit aan de kolonie en haren handel eer goed dan kwaad doen. Het speculatief karakter van den handel, dat slechts de minder ernstige handelaren aantrok, heeft tengevolge van de niet uitgebleven straf onder dezen een groote opruiming gehouden, waardoor de handel op meer gezonde grondslagen in de handen der meer degelijke huizen komt te rusten.

Wat dien handel nu betreft, trekken ons begrijpelijkerwijze enkele gegevens in het bijzonder aan. Zoo ontleenen we hieraan bv., dat de steenkoolinvoeren van Laboean achteruit gingen, maar het verlies ten volle werd gedekt door vermeerderde invoeren van Hollandsch Borneo, waarmee wel Poeloe Laoet zal zijn bedoeld.

Een groot deel van de financiëele depressie is ongetwijfeld te wijten aan de verlaging der tinprijzen in het afgeloopen jaar, hoezeer 1907, wat den uitvoer van tin uit Singapore betreft, een goed jaar was. Tot 15 December 1907 werden toch vandaar 268475 pikols tin naar Engeland verscheept en 96089 pikols naar de Vereenigde Staten, tegen 240000 pikols naar die beide landen in 1906.

De coprahandel was in 1907 zeer belangrijk en toonde bij 1906 vergeleken een vermeerdering van 50% aan. In het Straits blad wordt geklaagd over het gebrek aan ondernemingsgeest te Singapore, waardoor daar niet als op Ceylon de noodige machinerieën worden gevonden om het product te bewerken.

De ananas-uitvoer was in 1907 grooter dan eenig jaar te voren; maar de Europeesche markt geraakt overvoerd, zoodat slechts lage prijzen kunnen worden gemaakt, die aan planters en handelaars slechts weinig voordeel bieden.

* * *

Een redder in Engelsch Indië.

We zijn niet de eenige natie, die er speciale redders op na houdt voor de „onderdrukte en uitgezogen" volkeren. Op het oogenblik vertoeft zoo'n redder in Engelsch Indië in den vorm van een correspondent van de „Manchester Guard.", den heer Nevinson.

Deze heer, die een weinig aan vervolgingswaanzin schijnt te lijden, beklaagde zich in zijn blad, dat men zijne correspondentie achterhield, zijn brieven opende enzoovoort; maar door de post-administratie verzocht om haar hieromtrent nadere inlichtingen te verschaffen bleef hij het antwoord schuldig.

Alles, wat het bestuur van de bevolking aan belasting verlangt, is het zuiver door hebzucht ingegeven. Kortom, het oude bekende liedje op de bekende wijs.

Laatstelijk had de heer Nevinson het over de hebzucht van het Engelsch-Indisch boschbeheer, waarvoor hij door de Times of India op zijn nummer wordt gezet.

Maakte men het toch den heer Nevinson naar den zin, dan zouden de bosschen weer geheel aan den roofbouw door de inlandsche bevolking worden prijsgegeven, en kwam het zoover, dat dan ook de gevolgen niet uitbleven voor het land en daarmee ook voor de inlandsche bevolking, dan zouden de heeren Nevinson en consorten natuurlijk weer het hoogste woord voeren over het gebrek aan voorzorg ten behoeve van diezelfde bevolking, die ze nu maar haar gang zouden willen zien gaan.

* * *

De militie in Algiers.

Men denkt er in Fransche regeeringskringen hard over om nu, tengevolge van de wet op den 2-jarigen diensttijd, het effectief van het leger ver beneden dat van den Duitschen buurman komt, uit de koloniën aan troepen te halen wat er uit te halen valt.

Met het oog hierop is ook reeds het denkbeeld geopperd om den militieplicht voor de inlanders in Algiers in te voeren. Men meende het bezwaar, dat tegenover één blanke in Algiers vijf inboorlingen staan, zoodat het percentage in een militie-leger omgezet een ernstig gevaar voor de blanke bevolking van Algiers zou opleveren, te kunnen ondervangen door de bepaling, dat de inlandsche miliciens hun diensttijd in Frankrijk zouden doorbrengen.

In de Dép. Colon. wordt er op gewezen, dat men op die wijze geleidelijk heel het inlandsche element in Algiers in den wapenhandel zou oefenen en het gevaar, eene groote geschoolde massa tegenover zich te hebben, zich elk oogenblik voor den blanken kolonist zou kunnen voordoen in dat land waar de haat tegen den vreemden indringer nog in de massa leeft.

Beter ware het, volgens den schrijver, den heer Sammé, de oude wijze van werving voor de inlandsche elementen te behouden en het tekort, dat zich in het Fransche leger voordoet, aan te vullen met afdeelingen eener staande inlandsche armee. De hiertoe behoorende lieden keeren toch niet, na een paar jaar dienst, weer in de inlandsche maatschappij terug, maar blijven dienen zoolang de lucht blauw is en totdat ze hun pensioentje verdiend hebben, dat hen aan den staat bindt.

* * *

Oeganda.

De Engelsche onderminister van koloniën, Churchill, heeft in de National Liberal Club zijne indrukken meegedeeld, die hij van zijne reis naar Oost-Afrika had meegebracht.

De heer Churchill verklaarde verrast te zijn geweest over de groote vruchtbaarheid van de door hem bezochte streken. Ook roemde hij het klimaat zeer, doch meende hij te moeten waarschuwen tegen groote verwachtingen — in de naaste toekomst ten minste — ten opzichte van die streken met 't oog op de vestiging van blanken. Hij wees er op, dat hoogten van zes tot zevenduizend voet, als waarop men daar die vlakten aantreft, met haar heerlijk klimaat, niet binnen de zône liggen, waaronder de Europeaan gewoon is te leven, terwijl deze er ook tal van vijanden aantreft, die op hem loeren, in den vorm van wilde dieren, insektenplagen en gevaarlijke ziekten.

Hij gelooft dan ook niet, dat de tijd gekomen is om de immigratie van blanken aan te moedigen. Het beste acht hij het de kolonisten, die er zich reeds hebben gevestigd, zooveel mogelijk de gelegenheid van welslagen te bieden, waarna van zelf anderen hun voorbeeld zullen volgen.

Deze zorg voor de kolonisten belet den heer Churchill niet de belangen der inlandsche bevolking in 't oog te houden, die hij zeide te zullen beschermen tegen speculatie en uitbuiting.

Wat die inlandsche bevolking aangaat, wees hij op het groote verschil tusschen Engelsch Oost-Afrika en Oeganda. In eerstgenoemd gebied verkeert de bevolking nog in hoogst primitieven toestand; terwijl in Oeganda, dank zij de werkzaamheid der christelijke zending, die er reeds belangrijke vorderingen maakte, al veel goeds tot stand kwam, waarbij niet vergeten moet worden, dat de inlandsche bevolking er dan ook tot de meest intelligente stammen van het Afrikaansche werelddeel behoort.

Het is treurig, dat juist deze stammen zoo zwaar bezocht werden door de vreeselijke slaapziekte. De heer Churchill hoopte, dat de door het bestuur genomen maatregelen er toe mochten bijdragen om de sterfte te doen verminderen en de uitbreiding dier ziekte tegen te gaan.

Oost- en West-Indisch litteratuur overzicht.

Jaarboek van het Departement van Landbouw in Nederlandsch-Indië. 1906.

Batavia, G. Kolff & Co. 1907. 8°.

Sedert de instelling van het Departement van Landbouw zijn de publicaties van 's Lands Plantentuin in hoofdzaak vervallen; is dit jaarboek o. a. in de plaats getreden van het vroegere zgn. „Jaarverslag van 's Lands Plantentuin" en daarmede de inhoud tevens belangrijk uitgebreid. Om den lezers een idee van den rijken inhoud van dit kwistig met platen versierde werk te geven volgt hier een opsomming der hoofdstukken, waarin het is verdeeld: I. Waarnemingen en onderzoekingen op plantkundig gebied en hare toepassingen. II. Waarnemingen en onderzoekingen op dierkundig gebied en hare toepassingen. III. Waarnemingen en onderzoekingen op scheikundig gebied en hare toepassingen. IV. Opleiding voor den landbouw. V. Waarnemingen en onderzoekingen tot vermeerdering der kennis van den bodem. VI. Waarnemingen en onderzoekingen speciaal voor den inlandschen landbouw. VII. Koffiecultuur in Palembang. VIII. Laboratorium voor onderzoekingen over de koffiecultuur met bijbehoorenden proeftuin. IX. Bijzondere onderzoekingen over verschillende cultures, ingesteld met medewerking der planters. X. Gouvernements koffiecultuur. XI. Gouvernements kina-onderneming. XII. Gouvernements gutta-percha-onderneming Tjipetir. XIII. Boschwezen. XIV. Burgerlijke veeartsenijkundige dienst.

* * *

Litteratuur overzicht der Bataklanden.

Bewerkt door M. Joustra. Leiden. L. H. Becherer. 1907. 8°.

In Februari 1906 vormde zich een Comité tot het in het leven roepen van een Instituut, hetwelk zich ten doel zal stellen het verzamelen van zoo volledig mogelijke gegevens betreffende de Bataklanden en hunne bewoners. Als directeur werd aangewezen de heer M. Joustra, die vele jaren als zendeling onder de Bataks heeft geleefd en hunne taal, zeden en instellingen bestudeerd. Als eerste levensteeken van gezegd Instituut, naar buiten ten minste, is thans bovengenoemd litteratuur-overzicht van de hand van den heer Joustra verschenen. Het is een heel boekwerk geworden, waarin met groote nauwkeurigheid alles is bijeengebracht en wetenschappelijk gerangschikt wat tot heden over de Bataklanden is gepubliceerd. Waar de schrijver aan het slot van zijn inleiding zelf zegt, dat hij zich voor op- en aanmerkingen ten zeerste houdt aanbevolen, zij hier ter loops opgemerkt dat hij in gezegde inleiding met stilzwijgendheid voorbijgaat de repertoria van Hooykaas en Hartmann, welke toch in hoofdzaak den grondslag vormden van zijn werk. — Dit neemt evenwel niet weg, dat deze bibliographie met vreugde begroet zal worden door iedereen, die belang stelt in de O.-Indiën; tevens ware het te wenschen, dat het voorbeeld van den heer Joustra ook voor andere gedeelten van den Archipel gevolgd zal worden.

* * *

Bulletin van het Koloniaal Museum te Haarlem.

No. 38 Dec. 1907.

Inhoud: *Bijdragen tot de kennis der flora van Nederlandsch West-Indië. I. Eerste uitgave van het Van Eeden-Fonds. Amsterdam, J. H. de Bussy 1907. 8°.*

In het jaar 1900 is door ingezetenen van Suriname de grondslag gelegd voor het „Van Eedenfonds", bedoeld als blijvende hulde aan den onvermoeiden strijder voor Suriname's belangen, wijlen F. W. van Eeden, in leven Directeur van het Koloniaal Museum te Haarlem. Het fonds heeft ten doel de bevordering van het botanisch onderzoek van de West-Indiën. Hetgeen het reeds verrichtte op dat gebied sedert zijn totstandkoming wordt in genoemd Bulletin No. 38 uiteengezet. Verder bevat dit twee interessante botanische bijdragen, nl. een „Lijst van planten (vaatkryptogamen en phanerogamen), die in Suriname voorkomen, met een geschiedkundig overzicht van het onderzoek naar de flora van Suriname, door A. Pulle", en een „Lijst van planten die door de bewoners van de drie Nederlandsche Antillen, St. Eustatius, Saba en St. Martin als geneeskrachtig worden beschouwd, tevens een vergelijkend overzicht van het medicinaal gebruik, dat bij verschillende schrijvers over die planten wordt gevonden, door I. Boldingh." Ook voor den niet-botanicus is de geschiedkundige bijdrage van Dr. Pulle de lezing overwaard en blijkt er o. a. uit dat in vroeger tijden het vooral Duitschers waren, die in Suriname zich met natuurstudiën bezighielden.

* * *

Nu toch over de West gesproken is, wordt hier tevens de aandacht gevraagd voor het December-nummer van **Neerlandia** *Orgaan van het Algemeen Nederlandsch Verbond*, dat geheel aan het eilandje *Bonaire* is gewijd. Eenigen tijd geleden verscheen het Suriname-nummer, daarna het Curaçao-nummer en nu het Bonaire-nummer. Het bevat in populairen vorm velerlei bijdragen van verschillende kenners van het eiland met tal van illustraties en een kaart. Het verdient groote waardeering, dat het bestuur der Groep Nederlandsche Antillen van het Verbond zooveel moeite doet de kennis der West-Indische eilanden te vermeerderen; te hopen is het dan ook, dat deze belangrijke uitgaven over Curaçao en Bonaire spoedig gevolgd zullen worden door dergelijke over Saba, St. Marten en St. Eustatius.

* *

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardr. Genootschap 1908. No. I.

Evenals altijd bevat dit nummer weder talrijke bijdragen over de Indiën, ja zelfs is de inhoud overwegend Indisch. Over de 5e wetenschappelijke expeditie naar het binnenland van Suriname, onder leiding van den heer C. H. de Goeje, die thans als geëindigd moet worden beschouwd, schrijft de heer *L. A. Bakhuis* een artikel naar aanleiding der ingekomen reisverslagen. De bijgevoegde kaart: *Schetskaart van Suriname* naar de nieuwste gegevens is blijkbaar met groote zorg samengesteld, inzonderheid wat betreft de grens met Brazilië; tevens blijkt er uit, dat nog slechts een betrekkelijk klein gedeelte van Suriname ondoorvorscht is.

In een artikel getiteld *„De luchtvaart ten dienste van het wetenschappelijk onderzoek in Ned.-Indië"* betoogt de Luitenant ter zee 2e klasse *A. E. Rambaldo* de mogelijkheid der bereiking of overtrekking van het vooral in den laatsten tijd weer veel besproken geheimzinnige Sneeuwgebergte op Nieuw-Guinea door middel van een bestuurbare luchtballon. Het idee lijkt niet kwaad, doch of het voor uitvoering vatbaar is?

Verder treft men een opstel aan van den bekenden *W. O. J. Nieuwenkamp*, die het tijdschrift de primeur gunde der beschrijving van zijn gevaarlijke *„Eerste bestijging van den heiligen vulkaan Batoer op Bali, 2 Nov. 1906"*, een hoogst interessante beschrijving, verlucht door een vijftal platen „door den schrijver in loco geteekend"; eene toevoeging, die trouwens overbodig schijnt voor ieder, die, al is het slechts éénmaal, een teekening van Nieuwenkamp heeft onder oogen gehad. Behalve een artikel: *Een viertal tochten door het eiland Terangan (Aroe-eilanden), door J. W. Tissot van Patot*, bevat de aflevering nog een tweetal bijdragen over Nieuw-Guinea, n.l. van den Luit. ter zee 2e kl. A. Tissot van Patot, getiteld: *Is de Snopi aan Nieuw-Guinea's Noordwestkust soms de bovenloop der Sebjar, die uitmondt in de Macclure-golf?* en van den heer *G. P. Rouffaer*, getiteld: *De terugkeer en afloop der Lorentz-Expeditie naar Centraal Nieuw-Guinea.*

In dit laatste artikel geeft de heer Rouffaer in korte trekken, doch op zeer heldere wijze weer, het verloop der expeditie Lorentz, aan welke het evenmin als aan de expeditie Posthumus Meijes in 1904/05, is mogen gelukken het zgn. Sneeuwgebergte te bereiken; niettemin zijn de resultaten van beide expedities voor de wetenschap van het hoogste belang. Bovendien geeft de heer Rouffaer een klein, maar zeer duidelijk kaartje, dat een overzicht geeft der ontdekkingen in Centraal Ned. Nieuw Guinea tot midden 1907.

* *

In de December-aflevering van het minder bekende tijdschrift **„Het Huis, oud en nieuw.** Maandelijksch prentenboek gewijd aan huisinrichting, bouw- en sierkunst" schreef *Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis* een uitvoerig, prachtig geïllustreerd artikel, getiteld: *„De woning der Dajaks"*.

Een bij uitstek deskundige is hier aan 't woord, waarom elke aanbeveling tot lezing dier bijdrage overbodig mag worden geacht.

* *

Eigen Haard van 28 Januari bevat het begin van een boeiend geschreven verhaal van den heer *Th. J. A. Hilgers*, getiteld: *„In het hartje van den Preanger"* met verschillende afbeeldingen, waaronder een zeer typische „Angklongspelers". Een overweldigenden indruk van de schoonheid der Indische natuur verkrijgt men inderdaad bij de beschouwing der plaat met het onderschrift: „De Aloon-Aloon te Garoet met het gedenkteeken voor Holle."

* *

Belanghebbenden wordt ten slotte onder de aandacht gebracht, dat verder zijn verschenen:

Het verslag van den dienst van het boschwezen in Nederlandsch-Indië over het jaar 1906. Batavia, Landsdrukkerij. 1907. fol. Met platen.

Het algemeen verslag van het Europeesch middelbaar en lager onderwijs in Nederlandsch-Indië over 1906. Batavia, Landsdrukkerij 1907. gr. 8°., benevens een Academisch proefschrift van den heer *A. H. v. Ophuysen* getiteld: *„De huwelijksordonnantie en hare uitvoering"*.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 27 December 1907.
Civiel Departement.

Verleend: Wegens ziekte, één jaar verlof aan den president van een Raad van Justitie te Padang, Mr. A. F. Lens.

Ontslagen: wegens ziekte, eervol uit zijn betrekking, de assistent-resident van Indragiri, Jhr. W. H. van Raders; op verzoek, eervol, de chef der 3de afd. bij de S. S. op Sumatra, H. C. Raven; de gewezen koffie-inkoop-pakhuismeester te Bedjen (Kedoe), Raden Mangoendiatmodjo; de gewezen In. opziener te Simpang (Djambi), Abdeel Rachman.

Benoemd: tot president van den Raad van Justitie te Padang, Mr. P. L. A. Cohard; tot assistent-resident van Indragiri, de ambtenaar op nonactiviteit, G. F. M. Liebert; tot assistent resident van Koetei, de ambtenaar op nonactiviteit, E. F. J. Loriaux; tot tijdelijk commies voor de belastingen te Medan, L. J. Brodett; te Koetaradja, Ch. V. Rhemrev; tot commies der 3de klasse bij den post- en telegraafdienst, H. P. Blair, W. L. van Gessel en J. Berends; tot tijdelijk id., G. E. van Hutten, E. A. Veekman en Mejuffrouw M. C. Fransz; belast met de waarneming dier betrekking, Mejuffrouw M. H. K. van Schreven en E. W. Berends; tot lid van den priesterraad te Tjiamis (Cheribon), Raden Hasan Iljas.

Ontheven: wegens vertrek, eervol van het Openbaar Ministerie bij het residentiegerecht te Temanggoeng, J. H. Johan.

Belast: met het Openbaar Ministerie, H. Kool.

Benoemd: tot controleur E. V. van der Schalk, ambtenaar op nonactiviteit, en geplaatst te Ambarawa, Mejuffrouw C. J. L. de Vos.

Tijdelijk toegevoegd: aan den Gouvernements-veearts te Bandoeng, de benoemde Gouvernements-veearts J. H. Ch. Vermeer.

Uit de Javasche Courant van 31 Dec. 1907.
Civiel Departement.

Verleend: wegens ziekte, een jaar verlof n. Europa, aan den onderwijzeres, Mejuffrouw E. Raoux Kühr; id. aan den voorzitter van den landraad te Malang (Pasoeroean), Mr. Tj. Dijkstra.

Ontslagen: op verzoek, eervol uit zijn betrekking wegen ziekte, de assistent-resident van Indragiri Jhr. W. H. Raders (herplaats wegens misstelling); wegens volbrachten diensttijd, de boekhouder bij het vendu-departement te Batavia, W. E. de Buck en de stationschef 1ste kl. Ph. J. Hendriksz; de klerk bij de S. S. op Java, A. W. Deuning; de machinist bij de zoutfabrieken op Madoera, Cj F. Ph. Miolee; de civielgezaghebber van Oost-Flores, J. Misero; de koffie-inkoop-pakhuis-meester te Paninggaran, Raden Soemo Atmodjo; de id. te Matoer (Pad. Bovenlanden). Si Daoed galar Imam Radja Inda.

Benoemd: tot assistent voor den Inl. landb. bij het D. v. L., L. G. den Berger en J. E. van der Stok; tot tijdelijk 3en commies, de kl. J. Lary; tot opzichter 1ste klasse bij de S. S. op Java, A. J. A. Chattelin; tot commies 2de klasse bij de post- en telegraafdienst, F. van Esveld; tot 2en commies bij het D. van Gouvernementsbedrijven, G. B. A. Degent; tot voorz. van den landraad te Malang, Mr. E. Zorab; tot 1sten commies bij het D. van B. B., E. F. Facee Schaeffer; tot referendaris bij het D. van Gouvernementsbedrijven, C. C. P. Vigelius; tot hoofdcommies, E. Frieswijk en H. J. J. Holsboer; tot 1sten commies, J. A. Soselisa, C. v. Dewall, L. A. Lapré en D. E. Florentinus; tot 3den commies, I. Th. Derksen, J. L. Koordie en Mejuffrouw C. A. W. Elenbaas; tot teekenaar bij de S. S. op Java, L. A. Bonschop.

Verleend: wegens langdurigen dienst, één jr. verlof naar Europa, aan den commies der 3en klasse H. L. E. Scipio Blume en aan den controleur J. J. Fraser.

Benoemd: tot adjunct-chef der 4e afd. S. S. op Java, W. A. Verburgh, J. M. Sloos en E. P. L. Scheffer; tot commies 3en klasse bij den post- en telegraafdienst, Mejuffrouw W. Th. Smit; tot tijdelijk id., Mejuffrouw M. H. K. v. Schreven.

Ontheven: van het Openbaar Ministerie bij het residentie-gerecht te Poerwakarta, A. H. Maas Geesteranus.

Belast: met het Openbaar Ministerie, W. F. D. Philips.

Benoemd: tot onderwijzer 3den klasse te Batavia, Ch. Th. Deeleman, thans tijdelijk; te Semarang, Sj. Bartlema, thans tijdelijk.

Toegelaten: tot de uitoefening der genees-, heel- en verloskundige practijk in Ned-Indië, Dr. C. E. Liesker, arts.

Militair Departement.

Ontslagen: wegens overgang in burgerlijken dienst, eervol, de 1e luitenants der inf. J. M. Sloos en E. P. L. Scheffer.

Benoemd: tot militaire commandant van Palembang, de luitenant-kolonel der inf. J. M. Tummers.

Geplaatst: bij het 5e bataljon te Semarang, de 1e luit. A. S. M. D. Prins; bij het 13e te Soerabaja de 1e luit. F. F. Vervat; bij het 3e depôt-bataljon, de kapitein M. C. Maas; bij het 2e garnizoensbataljon van Atjeh, de 1e luit. W. B. Regenhardt.

Overgeplaatst: bij het 2e bataljon, de kapitein H. G. Smagge, bij het 3e bataljon, de 1e luit. J. A. W. Nooyeu, bij het 3e garnizoensbataljon van Atjeh, de 1e luit. W. C. Camman.

Benoemd: tot loods te Soerabaja, J. B. Diricks, thans waarnemend.

Inhoud van Tijdschriften.

Indische Genootschap. Vergadering van 7 Jan. 1908.

De Foradja's van Midden-Celebes, wat zij zijn en wat zij kunnen worden. (Voordracht met debat, door Dr. N. Adriani.)

Weekblad voor Indië 4e jaargang No. 36.

Hoog bezoek in Indië (met foto's), door W. v. M. — Het nieuwe boek van Dr. A. Kuijper, door J. E. Jasper. — Brieven uit patria, 13, door Jan Willemsz. — Een Indisch predikant uit de 18e eeuw (slot), door Gabriël. — De trie, door J. Sauer. — G. M. W. Zuur (met foto's), door R. B. M. — Ae vruchten- en bloemententoonstelling te Batavia (met foto's). — Indrukken van den dag (vervolg). — Enz.

De Indische Mercuur 1908. No. 4.

?

PASSAGIERSLIJST.

Passagierslijst van het s.s. Prins der Nederlanden gezagvoerder H. J. v. d. Goot, van Amsterdam naar West-Indië, op Vrijdag 24 Jan. 1908.

Eerw. Pater H. de Groot; Eerw. Pater Ferdinand; Rudolf Werth; H. Wildenberg en echtgen.; Ernst Eisenack.

Passagierslijst van het s.s. Prins Willem IV; gezagvoerder P. G. J. van der Est, van W.-Indië naar Amsterdam.

G. H. de Goeje *; H. Bisschop van Puinen *; W. A. de Sturler*; M. C. Karg; J. A. Putcher; mej. M. Reisch; M. Mazur.

* gemerkt, ontscheept te Havre.

gezagvoerder H. J. Potjer; bestemd te vertrekken

Passagierslijst van het s.s. Koning Willem I; van Amsterdam naar Batavia 25 Jan. 1908.

Te Amsterdam schepen zich in: Mr. J. C. Jager; Ds. J. H. de Vries met echtgenoote en dochter; M. Kampman; J. Heukers Azn.; J. Vreedenburgh met echtg., en 3 kinderen; J. Bonte; K. Lely; W. Akkerman; L. Pasenier; W. P. Jagel; J. H. Dumans. Benevens een transport der Kon. Ned. Marine.

Naar Genua: O. Mendels;

naar Singapore: J. C. Coraia;

van Southampton naar Genua: mej. Pergison.

Te Genua zullen zich inschepen: L. W. van der Weide; L. P. G. Roger; G. G. L. van Preijburgg en echtg.; Campbell; wae Cel en echtgen.; H. O. Th. Riendonk; W. A. Slunkers; P. Rikkers en echtg.; H. L. I. Ruding; A. Herberich; mej. E. Jackson; J. J. C. Buurentijdt; G. Wijbrands;

naar Belawan Deli: L. de Haan; P. U. Coeyn en echtg.; C. Gamtault;

naar Singapore: K. E. Schalkwijk.

Passagiers van het s.s. Kawi; gezagvoerder W. Bagchus; van Rotterdam naar Ned.-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: H. W. de Back met echtg. en 1 kind; W. H. van Pesch; mej. U. J. Loder; mevrouw L. W. Royer—Gericke; mevrouw C. Koene en zoon; J. F. van Raadshooren; mej. C. Klaase; F. van Nieuwenhoven Helbach; P. Carli met echtg. en dochter; mevrouw H. J. E. J. Carli Meijer en zoon; N. Buwalda; A. K. van der Hart; W. J. B. Luijderhoud; H. Engelberts; S. H. Verrijk en echtg.; P. R. Melsen met echtg. en 1 kind; R. Horst Jr.; W. F. E. Korthaus; F. M.

Horn; C. P. Robberecht; H. P. Poppes; P. J. van Limborgh; F. Meister; benevens een detachement supplelie-troepen.

Te Lissabon zullen zich inschepen: 11 passagiers naar Timor Dilly;

Te Marseille zullen zich inschepen: mevrouw L. W. F. F. van Zuylen—de Rochemont en 5 kind.; J. P. P. Lapadu met echtg. en 1 kind; J. van Houten; P. Reus Nz.; A. H. de Chaufepié en echtgenoote; mevr. J. M. Roos en 3 kinderen; mej. A. Meiners; A. C. de Jongh en echtg.; A. de Koning en echtg.; J. B. Plas; J. P. A. Termaat; H. Hieronimus en echtg.; L. M. Tijl Jr.; J. J. Wi van Bennekom; mevrouw wed. A. E. Thomson—Cramer; A. Hobma en echtg.; J. P. E. Schultz; B. Boulogne; P. Bouman met echtg., dochter en zn.; P. de Bont; mej. F. Poth;

naar Port-Saïd: A. J. Potters;

Passagierslijst van het s.s. Koning Willem I; gezagvoerder J. Teensma; vertrokken van Batavia 2 Jan. 1908 en aangekomen te Genua 25 Jan. '08.

Te Genua hebben zich ontscheept: P. W. van Rees; W. C. Canters; mevrouw A. H. Verweij de Haan; mejj H. Balkstra; W. J. Immink; Dr. C. J. Mulder, echtg. en 2 dochters; H. G. W. van Bleiswijk Ris; M. C. Haije, echtg. en 2 kinderen; P. van Drimmelen; H. Commijs; J. de Vries; M. P. Langelaan; mevrouw P. R. Schelten Bareutz; P. van den Bosch; J. W. Louman; P. Hurrie; L. Bouwmeester Jr.; H. R. P. Valekze;

Te Amsterdam zullen zich ontschepen: E. L. Deoostere; J. van Schepen; benevens Hr. Ms. troepen en schepelingen.